

Biblioteksplan

**för Hedemora kommun
2015-2018**

Hedemora stadsbibliotek

Biblioteksplan för Hedemora kommun 2015-2018

Innehåll	sida	
1.	Bakgrund och syfte	2
1.1	Utvärdering	2
1.2	Måldokument	2
2.	Hedemora kommun – nuläge	3
2.1	Befolkning och näringsliv	3
2.2	Vård och omsorg	4
2.3	Barn och utbildning	4
2.4	Föreningsliv och studieförbund	5
2.5	Integration	5
3.	Biblioteksverksamheten i Hedemora – nuläge	5
3.1	Folkbibliotek	6
3.2	Skolbibliotek och skolbibliotekscentral	6
3.3	Övriga bibliotek	7
4.	Omvärldsanalys	7
4.1	Hedemora kommun	7
4.2	Biblioteksverksamheten	8
5.	Utvecklingsområden	8
5.1	De små barnen	9
5.2	Barn i grundskoleålder	9
5.3	Ungdomar i gymnasieålder	9
5.4	Lärande och digital delaktighet	10
5.5	Särskilda tjänster och tillgänglighet	10
5.6	Medieutbud och läsupplevelser	11
5.7	Programverksamhet	11
6.	Utvärdering och revidering av biblioteksplanen	11

Bilagor

1. Bibliotekslagen SFS 2013:801.
2. Skollagen SFS 2010:800, kap. 2, § 36
3. UNESCO:s folkbiblioteksmanifest
4. UNESCO:s skolbiblioteksmanifest
5. Mål för biblioteksverksamheten i Hedemora kommun, BUN 2004-05-05, § 89.
6. FN:s barnkonvention

1. Bakgrund och syfte

Sveriges bibliotekslag antogs av Sveriges riksdag 1996. 2005 kompletterades lagen med en tilläggsparagraf där det framgick att ”Bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteks-väsendet ska samverka. Kommuner och landsting ska anta planer för biblioteksverksamheterna”. 2014-01-01 trädde en ny bibliotekslag i kraft (SFS 2013:801). I § 17 återopas att kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Ansvarig myndighet för biblioteksfrågor är Kungliga biblioteket (KB) som tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna ska följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.

Svensk biblioteksförenings definition av begreppet biblioteksplan lyder: ”En biblioteksplan avser ett politiskt förankrat styrande dokument som omfattar en analys av det samlade biblioteksbehovet i en kommun och åtgärder för hur dessa behov skall tillgodoses”.

Vid kommunfullmäktige 2010-12-14, § 180, fastställdes ”Biblioteksplan för Hedemora kommun 2010-2014” i enlighet med utarbetat förslag av Utbildningsnämnden.

1.1 Utvärdering

Utvärdering och revidering av befintlig biblioteksplan har skett under maj-november 2014 och resulterat i ett förslag till en ny biblioteksplan avseende åren 2015-2018.

Utvärderingen visar på att verksamheten årligen upprättat en verksamhetsplan med utgångspunkt från biblioteksplanens ”utvecklingsområden”. Uppföljning har skett löpande och i den årliga verksamhetsberättelsen. Biblioteksplanen har fungerat som ett styrdokument för verksamheten.

Det är viktigt att kontinuerligt sprida medvetenhet om detta styrdokument under den tid då biblioteksplanen är giltig. För den politiska beslutsnivån kan detta göras, t.ex. genom information, återkoppling till utvecklingsområdena samt vid politiska beslut som skiljer sig från biblioteksplanens mål.

1.2 Måldokument

De dokument som fortfarande är styrande för biblioteksverksamheten och som ligger till grund för biblioteksplanen är:

- Bibliotekslagen SFS 2013:801 (bilaga 1)
- Skollagen SFS 2010:800, kap. 2, § 36 (bilaga 2)
- UNESCO:s folkbiblioteksmanifest (bilaga 3)
- UNESCO:s skolbiblioteksmanifest (bilaga 4)
- Mål för biblioteksverksamheten i Hedemora kommun, BUN 2004-05-05, § 89 (bilaga 5)
- FN:s barnkonvention (bilaga 6)

Biblioteksplanen utgår vidare från Hedemora kommuns vision – en bygd med framtidstro, där människor och näringsliv utvecklas. Det övergripande strategiska målet är att kommunen, genom att skapa möjligheter för en god livskvalitet och god omsorg, får människor att välja Hedemora kommun som bostadsort.

God livskvalitet innebär bland annat att Hedemora kommun:

- är en ekokommun med goda boendemiljöer
- utvecklar kultur- och naturmiljön
- erbjuder bra förskolor och grundskolor i kommunen, samt en gymnasieskola med utbildning av högsta kvalitet
- utvecklar en stimulerande och positiv miljö för näringslivet

2. Hedemora kommun - nuläge

Basfakta 2013-12-31

Folkmängd	15 021
Areal (km ²)	840
Invånare/km ²	18
Barn i förskoleålder, %	7
Barn i grundskolan, %	9
Ungdomar i gymnasieålder 16-19 år, %	5
Vuxna 20-64 år, %	55
Vuxna 65 år och äldre, %	24

2.1 Befolkning och näringsliv

Folkmängd:

2013-12-31 uppgick kommunens invånarantal till 15 021 och fördelade sig enligt följande:

Hedemora stad	7 259
Långshyttan	1 602
Vikmanshyttan	833
Garpenberg	467
Västerby	378
Smedby, Koberga	248
Utanför tätort	4 234
Hela kommunen	15 021

Näringsliv:

Näringslivet är mångskiftande i Hedemora och innehåller ca 1 000 företag. Många företag har även en internationell marknadsorientering.

Sysselsättning i %: Tillverkning 22%, Vård och omsorg 23%, Handel 9%, Utbildning 9%, Byggnads 9%, Övrig sysselsättning 28%.

Större arbetsplatser med mer än 100 anställda i kommunen 2014:

	Antal anställda ca
Hedemora kommun	1 055
Boliden AB, Garpenberg	366
Outokumpu Stainless*, Långshyttan	180 *under nedläggning
Erasteel Kloster AB, Vikmanshyttan/Långshyttan	149
Hedemora assistans	120

2.2 Vård och omsorg

Vård- och omsorgsinsatser i kommunen 2014:

	Antal brukare
Hemtjänst	459
Särskilt boende (äldreboende)	135
Dagverksamhet (äldre)	20
Daglig verksamhet (psykiskt funktionshindrade)	43
Särskilt boende (funktionshindrade)	60
Daglig verksamhet (funktionshindrade)	83
Personlig assistent (funktionshindrade)	53 varav 41 privat utförare
Totalt:	853

2.3 Barn och utbildning

Kommunens förskolor, grundskolor respektive gymnasieskola med aktuellt elevantal ht 2014:

	Antal inskrivna barn i förskolan (2014-10-02)
Kristallen, Regnbågen, Stallgården, Svedjan, Tunet	245
Bikupan, Björkbacken, Jaktstigen 21, Smultronstället	122
Ekorren, Smedby fsk, Stjärnsunds fsk	122
Totalt:	489
Pedagogisk omsorg (DBV)	16
Enskild förskola:	
Noaks ark	34
Olympica Hedemora	73
Snödroppen	27
	Antal elever i grundskolan inkl. förskoleklass (2014-10-02)
Fyrklöverskolan	119
Garpenbergs skola	41
Jonsboskolan	128
Smedby skola	86
Stureskolan	333
Vasaskolan	402
Vikmanshyttans skola	139
Västerby skol a	123
Totalt:	1 371
Martin Koch-gymnasiet	362
Hedemora Lärcentrum:	
Särvux	27
SFI	74
Vux	350
Friskolor:	
Annaskolan	63
Dormsjöskolan*	24 *Ingen elev är folkbokförd i kommunen.
Olympicaskolan	226

2.4 Föreningsliv och studieförbund

Kommunen har ett omfattande föreningsliv med ca 210 föreningar. Utbudet av föreningar varierar över tid. Totalsiffran har sjunkit något sedan arbetet med förra biblioteksplanen.

Idrottsföreningar	59
Kulturföreningar	53
Handikappföreningar	15
Studieförbund	7
Hembygdsföreningar	8
Övriga föreningar	68
Totalt:	210

2.5 Integration

I Hedemora kommun är 10 % (Sverige 16 %) av befolkningen utrikes födda eller har utländskt medborgarskap (SCB 2013-12-31). Ett 90-tal nationaliteter är representerade bland utrikes födda i kommunen. De stora invandrargrupperna har i huvudsak finska, norska, tyska, arabiska, thailändska, tigriska och bosniska/ serbiska/ kroatiska som modersmål.

De största invandrargrupperna:

Område	Antal	Länder
Norden	846	Finland, Norge, Danmark
Asien	368	Irak, Syrien, Thailand, Afghanistan
Afrika	188	Eritrea, Somalia
EU-området	177	Forna Jugoslavien, Tyskland

För närvarande tar Hedemora kommun emot ca 650 asylsökande per år genom det avtal Hedemora-bostäder tecknat med Migrationsverket för uthyrning av bostäder. Hedemora kommun har också tecknat avtal med länsstyrelsen/staten om att årligen fr.o.m. 2014-10-01 ta emot totalt 82 personer för bosättning i kommunen. De asylsökande kommer från många olika länder och talar flera olika språk. Under 2014 kommer huvuddelen från Syrien, Eritrea, Somalia, Afghanistan och de forna sovjet-republikerna. Hedemora är den kommun i Dalarna som tar emot flest asylsökande. Av de som under 2014 erhållit permanent uppehållstillstånd i Hedemora kommun utgörs de flesta av syrier och eritreaner.

Kommunfullmäktige har 2011 antagit en Integrationspolicy för Hedemora kommun i vilken målet är att öka befolkningen genom att arbeta aktivt för att människor från övriga Sverige och från andra länder ska välja att bo och delta i utvecklingen av kommunen. Ett aktivt och genomtänkt integrationsarbete är en viktig förutsättning i kommunens utvecklingssträvanden. Kommunen arbetar utifrån den av Sveriges riksdag fastställda integrationspolitiken i vilken det ingår sju prioriterade områden. Hedemora har lagt särskilt fokus på två av dessa; arbete och utbildning.

3. Biblioteksverksamheten i Hedemora kommun – nuläge

Hedemora stadsbibliotek består under verksamhetsåret 2014 av: huvudbiblioteket, skolbibliotekscentralen, Martin Koch-gymnasiets bibliotek samt Infoteket vid Vasaskolan. Organisatoriskt tillhör verksamheten Bildningsförvaltningen i vilken Bildningsnämnden är det politiskt beslutande organet.

Verksamhetsbudgeten under innevarande budgetår uppgår till ca 6.9 miljoner kr (brutto). Antalet anställda är fr.o.m. september 2014, 9 personer som fördelas på 9 årsarbeten. Bibliotekschefens tjänst 1,0 ligger organisatoriskt som en ledningsresurs under bildningsförvaltningens budget.

3.1 Folkbibliotek

Öppethållandet vid Hedemora stadsbibliotek uppgår till 49 timmar/vecka under september-maj respektive 40 timmar i juni-augusti. Att jämföra med riksgenomsnittet, 43 timmar/vecka under vinterhalvåret.

Bibliotekslokalen uppfördes 1994 och uppgår till 1 300 m² varav 1 000 m² är publik yta. Lokalen är i gott skick interiört, däremot behöver exteriören vissa renoveringsåtgärder eftersom underhållet under en längre tid varit eftersatt.

I bokslut 2013 redovisades 7,7 lån per invånare och år, vilket är högre än riksgenomsnittets 6,9. Utlåningsciffran har varit konstant under de senaste åren, i motsats till riket där sjunkande siffror redovisats under samma period. 45 % av alla lån utgörs av barn- och ungdomsmedia.

Lån per kön är i stort sett konstant över tid, d.v.s. 73 % kvinnor, 27 % män (2013). Jämställdhet inom Hedemoras biblioteksverksamhet innebär att alla kommuninvånare ska få tillgång till bibliotekets utbud och tjänster på lika villkor. Könsuppdelad statistik redovisas i verksamhetsberättelsen.

Bibliotekets digitala tjänster har utökats från år till år, vilket inneburit att antalet besök på bibliotekets webbplats samt utlån av e-böcker har ökat kraftigt. Denna utveckling beräknas fortgå.

Även om befolkningsunderlaget har sjunkit och användningen av bibliotekets digitala tjänster ökat, har de fysiska besöken på biblioteket stigit under de senaste åren. Biblioteket används i hög grad som mötesplats för olika grupper i Hedemora, t.ex. barn, ungdomar, pensionärer, vuxenstuderande samt nysvenskar och asylsökanden. Under 2013 besöktes biblioteket av 91 251 personer. De fysiska besöken ökar under 2014.

Bokdepositioner finns i Smedby, Stjärnsund och Långshyttan. Samverkan sker bl.a. med föreningen Kulturkraft i Långshyttan och med Stjärnsundsbygdens biblioteksörening. Depositioner finns också på särskilda boenden, i väntrum på ungdomsmottagningen, socialkontoret och habiliteringen.

I enlighet med ”Handlingsplan för ökad tillgänglighet till biblioteksservice för personer med funktionshinder” (BUN 2006-02-06, § 6), prioriteras tillgänglighetsfrågorna på alla nivåer inom biblioteksverksamheten. Handlingsplanen bör dock uppdateras då den snart är 10 år gammal.

Programverksamhet kopplat till kultur i olika former, främst till litteraturen, är numera en etablerad verksamhet både för barn och vuxna inom biblioteksverksamheten. Ett nära samverkan sker med ortens studieförbund och kulturföreningar samt med Kulturenheten.

Kundundersökningar har genomförts 2011 och 2013 som ett led i bibliotekets kvalitetsarbete. Nästa tillfälle är våren 2016 och därefter genomförs de vartannat år. Kundundersökningarna bidrar i hög grad till verksamhetsutvecklingen.

3.2 Skolbibliotek och skolbibliotekscentral

Den nu gällande skollagen trädde i kraft 2010-08-01. 2:a kapitlet § 36 säger att eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

Skolbiblioteken i kommunen är rektors ansvar. Alla kommunala skolor har ett skolbibliotek. Friskolorna Olympica och Annaskolan ansvarar själva för att bibliotekslag och skollag efterföljs. Infoteket vid Vasaskolans Högstadium och Martin Koch gymnasiebibliotek tillhör stadsbibliotekets personalorganisation sedan 2005.

Infoteket är placerat centralt i Vasaskolan. Stadsbiblioteket tillhandahåller bibliotekarie 0,5.

Gymnasiebiblioteket är placerat centralt i skolan. Martin Koch-gymnasiet har ett biblioteksråd som består av rektor, lärar- och elevrepresentanter samt bibliotekarien. Stadsbiblioteket tillhandahåller bibliotekarie 1,0.

Skolbibliotekscentralen (Sbc) tillhör stadsbibliotekets organisation. Den är inrymd i stadsbibliotekets lokaler och bemannas av bibliotekarie. Varje grundskola i kommunen har en kontaktperson gentemot Sbc, så även friskolorna Olympicaskolan och Annaskolan. Sbc fungerar som ett service- och utvecklingsorgan för de kommunala skolbiblioteken i Hedemora. Friskolorna betalar för sin service enligt avtal.

3.3 Övriga bibliotek

Övriga bibliotek som eventuellt finns i kommunen tillhör inte det s.k. allmänna biblioteksväsendet och omfattas inte av denna biblioteksplan.

4. Omvärldsanalys

Faktorer som kan påverka kommunen resp. biblioteket under 2015-2018 redovisas nedan i 4.1 och 4.2.

4.1 Hedemora kommun

Kommunens egna prognoser och omvärldsanalyser visar 2014:

- En mer stabil befolkningsutveckling förväntas mot bakgrund av en antagen stark utrikes inflyttning. Trots osäkerhet i prognosen kan det vara så att kommunen befinner sig i ett inledande trendskifte avseende folkmängden under de kommande åren. 2014 kommer att redovisa en mer positiv befolkningsutveckling som främst kan förklaras av en hög invandring.
- Andelen äldre kommuninvånare (65 år och äldre) kan leda till ett utökat behov av vård- och omsorgsinsatser.
- Under kommande 10-årsperiod, behöver både Hedemora kommun och den privata sektorn, anställa många nya medarbetare p.g.a. stora pensionsavgångar.
- En allt påtagligare strukturell bostadsbrist i kommunen med tonvikt på Hedemora stad, kommer att kräva en fördjupad analys av Hedemoras bostadsmarknad. Bra bostäder behövs för att locka nya kommuninvånare, så också en väl utbyggd service avseende kultur, fritid och handel.
- Födelsetalen fortsätter att vara på en låg nivå. Antalet barn i förskoleålder ökar något under samma period. Antalet elever i den kommunala grundskolan beräknas vara relativt konstant under åren 2015-2018. Andelen elever i gymnasieålder fortsätter att sjunka under kommande år för att därefter plana ut.
- Andelen nysvenskar ökar i kommunen vilket innebär högre krav på ett aktivt och genomtänkt integrationsarbete, med fokus på arbete och utbildning.

- Näringslivutvecklingen intar en central roll för kommunen. Att främja småföretagande och nyetableringar är prioriterade områden samt att ha ett gott förhållande till de stora arbetsgivarna.
- Rörligheten fortsätter att öka i samhället. Andelen pendlare ökar. Över 25 % av Hedemoras arbetande befolkning har i dag sin sysselsättning i annan kommun.
- På längre sikt förmodas den kraftiga tillväxten inom regionen Stockholm-Mälardalen samt den planerade kommunikationsförbättringen från och till Dalarna, ge en mer positiv syn på kommunens framtida befolkningsutveckling.

4.2 Biblioteksverksamheten

Under de senaste 20 åren har landets biblioteksverksamhet genomgått stora förändringar. Informationsteknik och digitala tjänster har på allvar gjort sitt inträde och en mängd nya medier har tillkommit. 1/3 av landets filialbibliotek har lagts ned sedan 1995, vilket till stor del har sin grund i kommunernas försämrade ekonomi.

Antalet fysiska biblioteksbesök har minskat hos landets bibliotek till förmån för digitala besök, d.v.s. på bibliotekens webbplatser och andra e-tjänster. Den nya bibliotekslagen förtydligar bibliotekens ansvar för prioriterade grupper, t.ex. att ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska. Lagen visar även på att folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bl.a. genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

Faktorer i samhället som under 2015-2018 kan påverka biblioteksverksamheten i Hedemora:

- Den statliga myndigheten, Kungliga biblioteket, innehar ett nationellt samordningsansvar. I uppdraget ingår bl.a. en utveckling av Libris till en nationell bibliotekskatalog och att möjliggöra en övergång för alla folkbibliotek till Dewey, det internationella klassifikationssystemet.
- Arbetet med att främja skönlitteratur, läsning och läsförståelse hos barn, unga och vuxna lyfts fram i än högre grad. T.ex. genom läsfrämjandeprojekt med bidrag från bl.a. Kulturrådet.
- Andelen nysvenskar blir fler, vilket innebär en ökad efterfrågan på bibliotekens tjänster, t.ex. böcker på andra språk, språkkurser, lexikon, lättlästa böcker på svenska, studielitteratur och internettillgång.
- Samhällets utveckling av digitala tjänster fortsätter. Inom detta område förväntas biblioteken vara en av huvudaktörerna för att öka delaktigheten och därmed minska de digitala klyftorna.
- Bibliotekens roll som kunskapsförmedlare i det livslånga lärandet fortgår med fler personer aktiva i olika former av utbildning, t.ex. ett nytt kunskapslyft.
- Den nya bibliotekslagen beskriver i ändamålsparagrafen hur biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Detta är ett förtydligat uppdrag för biblioteken.
- Stora informationsflöden kan leda till att biblioteken får en utökad roll som informationslots.

5. Utvecklingsområden

De måldokument som verksamheten förfogar över har en stark koppling till de utvecklingsområden som redovisas under detta kapitel. Genom bibliotekslagen kan verksamheten lättare göra rätt sorts prioriteringar. Tillvaratagande av personalens kompetens och en fortsatt kompetensutveckling prioriteras. I all verksamhetsutveckling tillämpas ett tillgänglighetsperspektiv. Barn och ungdomar är en av flera prioriterade målgrupper där skolbiblioteksverksamheten fyller en betydande roll. Tillsammans med bibliotekets särskilda tjänster, det livslånga lärandet, medierna, lustläsningen, e-tjänsterna och

bibliotekets programverksamhet, bidrar allt detta till att invånarna i Hedemora kommun kan erbjudas en biblioteksverksamhet av hög kvalitet.

5.1 De små barnen

Samarbete sker kontinuerligt med familjecentralen som är en mötesplats för barn och föräldrar, där man även kan få stöd från landsting och kommun i frågor som rör barn och föräldrarollen. Genom samarbete med barnvårdscentralen kan nyblivna föräldrar avhämta en bokgåva på biblioteket.

De flesta av kommunens förskolor använder sig av bibliotekets tjänster i form av utskick av bokpåsar och boklådor. Förskolornas besök på biblioteket är sporadiska, främst p.g.a. praktiska orsaker.

Samtliga förskoleklasser inbjuds till biblioteket där barnen får en introduktion och en bokgåva. De som inte har möjlighet att besöka biblioteket, erbjuds besök av barnbibliotekarien.

Uppsatta mål:

- Nå fler barnfamiljer genom att bjuda in småbarnsföräldrar till biblioteket.
- Öka förskolans användning av bibliotekets tjänster.

5.2 Barn i grundskoleålder

Alla kommunala grundskolor har ett skolbibliotek. Samtliga skolor använder sig av skolbibliotekscentralens tjänster. De har även möjlighet att med sina elever besöka stadsbiblioteket som erbjuder handledda visningar, bokprat och boklån.

En viktig del av bibliotekets verksamhet är att i samverkan med pedagogerna verka för att stärka barnens läsutveckling, skapa läslust och biblioteksvana. Ungdomsavdelningen vid stadsbiblioteket är tänkt att fungera som en träffpunkt och en plats för fritidsläsning.

Uppsatta mål:

- Tillsammans med rektor och pedagoger gå igenom samtliga kommunala grundskolebibliotek för att kunna utveckla verksamheten.
- Genom att aktivt arbeta med beståndet, höja omsättningstalet för skönlitteraturen på bibliotekets ungdomsavdelning. Utvärdering sker utifrån medieplanen.

5.3 Ungdomar i gymnasieålder

För att understödja läroplanens undersökande arbetssätt fortsätter gymnasiebiblioteket att utveckla sin pedagogiska funktion gentemot elever och lärare vid Martin Koch-gymnasiets samtliga program.

Uppsatta mål:

- Alla gymnasieelever i årkurs 1 ska erhålla en grundläggande biblioteksintroduktion.
- Öka gymnasieelevernas informationskompetens, d.v.s. förmågan att söka, kritiskt utvärdera och använda information samt utöka de läs- och skrivfrämjande insatserna.

5.4 Lärande och digital delaktighet

Ett av bibliotekets huvuduppdrag är att vara en resurs i det formella och informella lärandet. Det livslånga lärandet ger människor möjlighet att växa och utvecklas, genom eget sökande, distansutbildningar och kurser. Biblioteket erbjuder ett relevant mediebestånd, fjärrlåneservice, e-tjänster och studieplatser. Även hjälp i systematisk informationsökning och handledning i källkritik erbjuds.

Informationsflödet i samhället ökar och digitaliseras alltmer. Alla har dock inte tillgång till den digitala världen och den digitala klyftan växer. Biblioteket verkar tillsammans med andra aktörer för att utjämna denna klyfta och för att öka den digitala delaktigheten. Det sker i dag genom att erbjuda fri tillgång till datorer, internet och utbildning via tjänsten ”Boka handledning”. Biblioteket deltar även i Digidel - en nationell kampanjvecka för ökad delaktighet.

Uppsatta mål:

- Erbjudna möjlighet till kunskapsinhämtning och lärande genom att tillhandahålla ett brett urval av information i tryckt och digital form, t.ex. genom att använda modern teknik.
- Bidra till ett ökat användande av samhällets digitala tjänster genom tjänsten ”Boka handledning” och en användarvänlig webbplats.

5.5 Särskilda tjänster och tillgänglighet

Det är en demokratisk rättighet för alla människor att på lika villkor få tillgång till kultur, litteratur och information. Biblioteket tillhandahåller särskilda tjänster och medier för personer med funktionsnedsättning. Exempel på anpassade medier är böcker med stor stil, lättlästa böcker och daisy.

”Boken kommer” är en service för personer som har svårt att komma till biblioteket p.g.a. långvarig sjukdom, hög ålder eller funktionsnedsättning. Tjänsten innebär att man får böcker hemskickade utan kostnad.

Depositioner finns t.ex. på särskilda boenden, i väntrum på ungdomsmottagningen, socialkontoret och habiliteringen.

Handledning i Legimus, d.v.s. egen nedladdning från Myndigheten för tillgängliga medier (MTM), gentemot skolelever och allmänhet är en verksamhet som expanderar.

”Handlingsplan för ökad tillgänglighet till biblioteksservice för personer med funktionsnedsättning” antogs 2006 och resulterade i en åtgärdslista där huvudbiblioteket, senast 2010 skulle vara tillgängligt avseende information, lokaler och verksamhet. Handlingsplanen bör revideras i samverkan med t.ex. de lokala handikapporganisationerna.

Uppsatta mål:

- Upprätthålla dialog med pensionärs- och handikapporganisationerna samt Vård- och omsorgsförvaltningen.
- Erbjudna biblioteksservice till särskilda boenden.

5.6 Medieutbud och läsoplevelser

Biblioteket har ett rikt utbud av alla slags medier anpassade till sin omvärld. Hänsyn tas till mångfald, kvalitet, efterfrågan och aktualitet. I samlingarna finns också litteratur på de nationella minoritetsspråken, de språk som speglar kommuninvånarnas behov och böcker på lättläst svenska. Särskild vikt läggs vid inköp av litteratur som är anpassad till personer med funktionsnedsättning. Biblioteket skall även fortsättningsvis ligga långt framme i utvecklingen när det gäller nya medier. Biblioteksanvändarna ska ha möjlighet att påverka mediebeståndet.

Biblioteket samverkar med andra bibliotek, båda regionalt och nationellt för att utjämna skillnader och bredda utbudet. Det innebär gemensamma e-tjänster, transporter och fjärrlån. Personalen samarbetar dessutom i nätverk inom olika områden, dels genom länsbibliotek Dalarna, dels via kommunen, ex. integrationsfrågor.

Biblioteket ska också vara en plats som ökar läslusten och intresset för litteratur. Programverksamhet som Boktimmen, författaraftnar och temautställningar är några aktiviteter som är etablerade sedan en tid tillbaka. Arbetet med biblioteksrummet och webbplatsen har möjliggjort till fler möten och samtal om litteratur.

Uppsatta mål:

- Revidera befintlig medieplan. Bibliotekets samlade utbud av medier ska präglas av mångfald och variation i enlighet med riktlinjerna i bibliotekets medieplan.
- Utlån per invånare och år ska överstiga riksgenomsnittet.
- Utveckla biblioteksrummet och webbplatsen till att vara en stimulerande miljö som inspirerar till läsning och samtal om litteratur. Bibliotekets medier ska lyftas fram genom en aktiv exponering.
- Läsfrämjande aktiviteter.

5.7 Programverksamhet

Programverksamhet för barn respektive vuxna är etablerat sedan många år tillbaka och genomförs i samverkan med studieförbund, kulturföreningar och kulturenhet. Syftet är att sprida kultur, kunskapsförmedling och att bidra till fri åsiktsbildning.

Uppsatta mål:

- Erbjud programverksamhet för barn 0-6 år och för vuxna i bibliotekets lokaler i samverkan med övriga kommunala förvaltningar, studieförbund och kulturföreningar.

6. Utvärdering och revidering av biblioteksplanen

En årlig verksamhetsplan upprättas med utgångspunkt från biblioteksplanen. Uppföljning sker i den årliga verksamhetsberättelsen. Utvärdering och revidering av biblioteksplanen sker under år 2018.

Bibliotekslag (2013:801)

Härigenom föreskrivs följande.

Tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet och utgörs av:

1. folkbibliotek,
2. skolbibliotek,
3. regional biblioteksverksamhet,
4. högskolebibliotek,
5. lånecentraler, och
6. övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Ändamål

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Ansvarsfördelning

3 § Bibliotekshuvudmän är kommunerna, landstingen, staten och, i fråga om vissa skolor, enskilda.

1. För folkbibliotek ansvarar kommunerna.
2. För skolbibliotek ansvarar kommuner, landsting, staten eller enskilda huvudmän i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen (2010:800).
3. För regional biblioteksverksamhet ansvarar landstingen och de kommuner som inte ingår i ett landsting.
4. För högskolebibliotek vid universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ansvarar staten.
5. För lånecentraler ansvarar staten.
6. För övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet ansvarar den som enligt särskilda bestämmelser är huvudman för verksamheten.

Om ett kommunalt eller statligt bibliotek drivs av någon annan än huvudmannen ansvarar huvudmannen för att den som driver biblioteket följer bestämmelserna i denna lag.

Prioriterade grupper

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska

Folkbibliotek

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, blanda annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.

Första stycket hindrar inte att folkbiblioteken tar ut

1. ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och andra liknande tjänster, och
2. avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

Skolbibliotek

10 § Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Regional biblioteksverksamhet

11 § Varje landsting och de kommuner som inte ingår i ett landsting ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.

Högskolebibliotek

12 § Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid universitet eller högskolan.

Lånecentraler

13 § För en kompletterande informations- och medieförsörjning ska det finnas en eller flera lånecentraler.

Samverkan

14 § I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska biblioteket och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.

15 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till varandras förfogande.

Skyldigheten att avgiftsfritt ställa litteratur till förfogande gäller inte folk- eller skolbibliotek.

16 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (1991:900) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att folk- eller skolbibliotek avgiftsfritt ställer litteratur till förfogande för ett bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet som är beläget utanför kommungränsen.

Biblioteksplaner

17 § Kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Uppföljning

18 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.

Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014, då bibliotekslagen (1996:1596) ska upphöra att gälla.

Skollag (2010:800)

2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning

Lokaler och utrustning och tillgång till skolbibliotek

35 § För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

36 § Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

Unescos folkbiblioteksmanifest

Bakgrund

År 1949 antog UNESCO ett folkbiblioteksmanifest, som beskrev folkbiblioteket som en levande samhällskraft, en demokratisk institution för utbildning och ett folkets universitet. För att omsätta manifestets idéer i praktisk handling inrättades under 1950-talet tre modellbibliotek: i New Delhi, vid Columbia University i Medellín och i Enugu i Nigeria.

En andra version av UNESCO:s folkbiblioteksmanifest utkom 1972. I november 1994 antogs en tredje version. Även här anges folkbibliotekens mål och vilka tjänster ett folkbibliotek bör tillhandahålla. Manifestet ger uttryck för vad som är önskvärt och eftersträvansvärt, även om vägen dit kan vara lång i många delar av världen. Statens kulturråd utsåg hösten 1995 Ljusdals kommunbibliotek till svenskt modellbibliotek. Att valet föll på Ljusdals kommunbibliotek, som var ett av flera möjliga alternativ, berodde på att förutsättningarna ansågs goda för ett inspirerande utvecklingsarbete.

Unescos Folkbiblioteksmanifest 1994

Frihet, välfärd, jämlikhet och personlig utveckling är grundläggande mänskliga värden. De kan bara förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter och därigenom spela en aktiv roll i samhällslivet. Medborgarnas egna deltagande i utvecklingen av demokratin är beroende av en fullgod utbildning samt en fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information. Folkbiblioteket som lokalt kunskapscentrum utgör en grundförutsättning för ett livslångt lärande, ett självständigt ställningstagande och en kulturell utveckling för den enskilde och för olika grupper i samhället. UNESCO uttrycker i detta manifest sin tilltro till folkbiblioteket som en levande kraft för främjande av utbildning, kultur och information och som en viktig drivkraft i strävan efter fred och andlig utveckling. UNESCO uppmanar därför stat, landsting och kommuner att stödja och att aktivt medverka i en utveckling av folkbiblioteksväsendet.

Folkbiblioteket

Folkbiblioteket skall som lokalt kunskapscentrum göra alla slag av kunskap och information lätt tillgänglig för sina användare.

Folkbiblioteket är till för alla, oberoende av ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk eller samhällsklass. Särskilda tjänster skall kunna erbjudas dem som av någon anledning inte kan utnyttja det gängse utbudet, exempelvis språkliga minoriteter, personer med olika handikapp, patienter på sjukhus eller interner inom kriminalvården.

Alla åldersgrupper skall kunna finna material som tillgodoser deras behov. Samlingar och tjänster skall omfatta alla slag av lämpliga medier, förmedlade genom modern teknologi såväl som traditionellt material. Kvalitet samt anpassning till lokala förutsättningar och behov skall tjäna som grundläggande princip. Samlingarna skall spegla tidsanda och samhällsutveckling men skall också tjäna som minne för mänsklig strävan och fantasi.

Folkbibliotekets samlingar och utbud av tjänster skall inte vara föremål för någon form av ideologisk, politisk eller religiös censur och inte heller för kommersiella påtryckningar.

Folkbibliotekens uppgifter

Folkbibliotekets huvuduppgifter är att verka för läskunnighet, information, utbildning och kultur bland annat genom att:

1. Skapa och stärka läsvanor hos barn redan från tidig ålder
2. Stödja såväl självstudier som formell utbildning på alla nivåer
3. Erbjuda möjligheter till kreativitet och personlig utveckling
4. Stimulera barns och ungdomars fantasi och kreativitet
5. Främja kunskap om kulturarvet, förståelse för kulturen och insikt om vetenskaplig forskning och utveckling
6. Vara öppna för alla konstnärliga uttrycksformer
7. Främja kontakten mellan olika kulturer och stimulera en kulturell mångfald
8. Stödja muntlig berättartradition

9. Garantera medborgarna tillgång till alla slag av samhällsinformation
10. Tillhandahålla erforderliga informationstjänster för det lokala näringslivet, för organisationerna och för olika intressegrupper
11. Underlätta utnyttjandet av informationsteknologi och förbättra kunskaperna om dess användning
12. Ge stöd till och delta i alfabetiseringsprogram för alla åldersgrupper och vid behov ta initiativ till sådan verksamhet.

Lagstiftning, finansiering och samverkan

Folkbibliotekets tjänster skall i princip vara avgiftsfria. Folkbiblioteken är ett samhällsansvar. De bör därför ha stöd i en särskild lagstiftning och bekostas av allmänna medel. Folkbiblioteken bör ses som ett viktigt led i en långsiktig strategi för kultur, informationsspridning, utbildning och ökad läskunnighet. För att säkerställa och främja en nationell samordning och samverkan inom biblioteksområdet bör statsmakterna genom lagstiftning och biblioteksplanering fastställa en nationell bibliotekspolitik. Denna bör grundas på en samsyn och en gemensam standardnivå. Nätverket inom folkbiblioteksområdet bör utformas med hänsyn till strukturen inom hela det allmänna biblioteksväsendet.

Ledning och förvaltning

Ett handlingsprogram bör upprättas som utifrån lokala behov tydligt fastställer mål, prioriteringar och utbud av tjänster. Folkbiblioteket bör dessutom ha en effektiv organisation och skötas på ett fackmässigt sätt. Folkbiblioteket bör samarbeta såväl lokalt och regionalt som nationellt och internationellt med berörda intressenter; exempelvis olika användargrupper och yrkeskategorier. Folkbibliotekets tjänster skall vara tillgängliga för alla. Detta förutsätter att biblioteksbyggnaderna är centralt belägna, att lokalerna är anpassade för läsning och studier, försedda med lämplig teknisk utrustning och ha tillräckligt öppethållande för att passa användarna. Detta innebär också att biblioteket genom uppsökande verksamhet skall erbjuda sina tjänster också till dem som inte själva kan komma till biblioteket. Bibliotekets tjänster skall anpassas till lokala behov. Bibliotekarien skall aktivt fungera som förmedlare av bibliotekets resurser. Grundutbildning och fortbildning för bibliotekarier är en förutsättning för en fullgod kvalitet på bibliotekets tjänster. För att alla skall kunna ta del av bibliotekets samtliga tjänster bör det upprättas program för uppsökande verksamhet och för användarutbildning.

Att förverkliga manifestet

Beslutsfattare på alla nivåer, liksom hela biblioteksvärlden uppmanas härmed att verka för att de principer som formulerats i detta manifest omsätts i handling.

Manifestet är utformat i samarbete med International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA).

Unescos skolbiblioteksmanifest

Skolbiblioteket förmedlar kunskap och tankar som är grundläggande i ett informations- och kunskaps- samhälle. Skolbiblioteket ger eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande. Det ger dem möjligheter att utveckla sin inlevelseförmåga för att de ska kunna ta sitt ansvar som medborgare.

Skolbibliotekets uppgifter

Som stöd för studierna erbjuder skolbiblioteket tjänster i form av informationssökning, via litteratur och andra medier. Det ger hela skolsamhället möjlighet att utveckla ett kritiskt tänkande genom att mer effektivt kunna hantera informationskällorna. Skolbiblioteken ingår i ett omfattande biblioteks- och informationsnätverk enligt principerna i Unescos folkbiblioteksmanifest.

Skolbibliotekets personal ger stöd vid användningen av både tryckta och elektroniska informationskällor, alltifrån skönlitteratur till facklitteratur, från både egna och andras samlingar. Skolbibliotekens material är ett värdefullt komplement till läromedel och i undervisningen.

Erfarenheten visar att elevernas förmåga att läsa, skriva, lösa problem och utnyttja informationsteknik förbättras när bibliotekarier och lärare samarbetar.

Skolbiblioteket är till för alla i skolsamhället, oavsett ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk, befattning eller social status. Skolbiblioteket skall erbjuda alternativ för dem som inte kan ta del av gängse material och tjänster. Tillgängligheten till skolbibliotekets samlingar och tjänster bör i enlighet med FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna inte underkastas någon form av ideologisk, politisk eller religiös censur eller kommersiella påtryckningar.

Lagstiftning, finansiering och samverkan

Skolbiblioteket är en viktig del i en långsiktig utbildningsstrategi, för läskunnighet liksom för ekonomisk, social och kulturell utveckling. Då ansvaret för skolbiblioteken kan vara lokalt, regionalt och nationellt bör det ha stöd av lagstiftning och riktlinjer. Skolbiblioteken skall ha tillräckliga och varaktiga anslag för utbildad personal, material, teknik och annan utrustning.

Skolbibliotekets tjänster skall vara avgiftsfria.

Skolbiblioteket är en viktig del i det lokala, regionala och nationella biblioteks- och informationssamarbetet.

Då skolbibliotek delar lokaler och/eller resurser med ett annat bibliotek, t.ex. ett folkbibliotek, skall skolbibliotekets speciella behov beaktas och tillgodoses.

Skolbibliotekets mål

Skolbiblioteket är en del i utbildningsväsendet.

Skolbiblioteket spelar en viktig roll för utbildning och kultur, för att främja läs- och skrivkunskaper och förmågan att söka information.

Skolbiblioteket grundläggande uppgifter omfattar följande:

Att stödja och främja de utbildningsmål som anges i skolans målsättning och läroplaner.

Att främja elevernas läslust och lust att lära samt lära dem att bli biblioteksanvändare.

Att erbjuda möjligheter att skapa och använda information som en väg till kunskap, förståelse, fantasi och glädje.

Att ge eleverna träning att värdera och använda information, oavsett form, samt ge dem insikt och förståelse för olika kommunikationsformer.

Att ge tillgång till såväl lokala och nationella som globala resurser för att öka förståelsen och ge insikt om olika idéer, erfarenheter och åsikter.

Att anordna aktiviteter som främjar kulturell och social medvetenhet och lyhördhet.

Att tillsammans med elever, skola och föräldrar verka för att uppnå skolans målsättning och främja insikten om att åsiktsfrihet och tillgång till information är förutsättningar för medborgaransvar och för delaktighet i ett demokratiskt samhälle.

Att främja läsning.

Att verka för att skolbibliotekets resurser görs tillgängliga inom och utanför skolan.

Skolbiblioteket kan fullgöra dessa uppgifter genom att upprätta handlingsplaner och utveckla sina tjänster, genom urval och anskaffning av lämpliga informationskällor samt genom att erbjuda vägledning och undervisning med hjälp av utbildad personal.

Bemanning

Den fackutbildade skolbibliotekarien har ansvar för ledning och planering av arbetet.

Skolbibliotekarien och övrig personal ansvarar även för samarbete med skola, folkbibliotek och andra aktörer.

Skolbibliotekariernas roll kan variera beroende på anslag, läroplaner och undervisningsmetoder samt på nationella juridiska och ekonomiska förutsättningar.

Kunskaper i biblioteksadministration, informationshantering och pedagogik är en förutsättning för att bedriva en effektiv skolbiblioteksverksamhet.

I en värld där samverkan betyder allt mer måste skolbibliotekarierna ha den kompetens som behövs för att stödja elever och lärare vid informationssökning. Skolbibliotekarierna bör därför ges möjlighet till fortlöpande kompetensutveckling.

Ledning och förvaltning

En effektiv och åskådlig verksamhet förutsätter:

Att tydliga mål, prioriteringar och verksamhetsområden för skolbiblioteket anges i anslutning till läroplanerna,

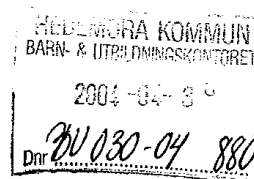
Att skolbiblioteket organiseras och drivs professionellt,

Att skolbiblioteket är öppet för hela skolsamhället och att det är en del av det omgivande samhället,

Att samarbete med skola, föräldrar, andra bibliotek samt med lokalsamhället uppmuntras.

Antaget av Unescos generalkonferens 1999.

Påminnelse 89/04 1(1)

HEDEMORA
KOMMUNBarn- och grundskoleförvaltningen
Hedemora stadsbibliotek

Policy för biblioteksverksamheten i Hedemora kommun

Dokument som ligger till grund för biblioteksverksamheten:

Kulturnämndens mål antagna KF 1991.04.25

Bibliotekslagen 1997

UNESCOS Polk- och skolbiblioteksmanifest 1994/1999

Barnplan för Hedemora kommun KF 2002.04.24

Hedemora stadsbibliotek består av huvudbibliotek i Hedemora. Filer/utlåningsstationer finns i Långshyttan, Garpenberg, Vikmanshyttan, Stjärnsund och Smedby.

Huvudbiblioteket är basen i verksamheten, och kompletterar med den service som inte är möjlig att ge vid filialerna.

Verksamheten skall alltid ha bibliotekets användare i fokus.

Bibliotekets uppgift är att tillhandahålla och förmedla material/medier som gör det möjligt för kommunens invånare att ta del av information, kunskap, kultur via litteratur och alternativa uttrycksformer. Boken prioriteras högt.

Biblioteket skall vara en del i samhällsutvecklingen och göra det möjligt för invånarna att ta del av information och informationsteknologin.

Bibliotekets samlingar skall bestå av både traditionellt tryckt, audiovisuellt och elektroniskt material av god kvalitet. Samlingarna skall inte vara föremål för någon form av ideologisk, politisk eller religiös censur. Rasistiskt material eller sex- och våldsskildringar av spekulativ art skall inte ingå.

Biblioteket är till för alla kommunens invånare. Information om verksamheten skall finnas lättillgänglig, både som trycksaker och via bibliotekets hemsida.

Särskilda tjänster skall erbjudas funktionshindrade personer.

Barn- och ungdomsverksamheten har hög prioritet.

Bibliotekets lån skall vara gratis, men förseningsavgifter tas ut.

Lokalerna skall vara anpassade och tillgängliga för kunskapsinhämtning och upplevelser.

Bibliotekspersonalen skall vara serviceinriktad och ha erforderlig kompetens.

Öppettiderna skall vara anpassade så att så många som möjligt kan utnyttja biblioteket.

Biblioteket samordnar skolbiblioteksverksamheten via skolbibliotekscentralen.

Rektor ansvarar för skolbiblioteket inom respektive område.

Samarbete med övriga förvaltningar och ideella föreningar bör ske.

Biblioteket skall vara centrum för information/kunskap och upplevelser/förströelse – en mötesplats för alla.

En biblioteksplan upprättas, där detaljerade uppgifter om verksamheten beskrivs. Planen revideras årligen.

Tillägg from 2004.03.03: Avgift à 20 kr/dygn gäller för spelfilm för vuxna, DVD.

Hedemora 2004.04.30

Lena Stoltz

Lena Stoltz

Barn- och grundskolechef

Lisa Isacson

Lisa Isacson

Bibliotekschef

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Hemsida: www.hedemora.se
Box 201	Hökargatan 10	0225-341 88	0225-153 33	

776 28 Hedemora

FN:s konvention om barnets rättigheter

FN:s konvention om barnets rättigheter – Barnkonventionen – består av 54 artiklar. Nedan presenteras denna i en förkortad version. (Alla artiklar tas inte upp i texten.)

Artikel 1

Ett barn - det är varje människa under 18 år.

Artikel 2

Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3

Barnets bästa ska alltid komma i första rummet

Artikel 4

Konventionsstaterna ska sträva efter att till det yttersta av sina tillgängliga resurser söka förverkliga barnets sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter. När resurserna inte räcker till bör man söka lösningar genom internationellt samarbete.

Artikel 6

Varje barn har rätt att överleva och att utvecklas

Artikel 7

Barnet har rätt till ett namn och en nationalitet. Barnet har rätt, så långt det är möjligt, att få veta vilka föräldrarna är.

Artikel 9

Barnet ska inte hållas åtskilt från sina föräldrar mot sin vilja, utom när det är för barnets bästa.

Barn som inte bor med båda föräldrarna ska ha rätt att träffa båda två regelbundet.

Artikel 10

Ansökningar från familjer som vill återförenas över statsgränser ska behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt.

Artikel 12-15

Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det. När domstolar och myndigheter behandlar fall som rör barnet ska barnet höras och barnets intresse komma i första rummet. Barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet ska respekteras.

Artikel 18

Båda föräldrarna har gemensamt det primära ansvaret för barnets uppfostran och utveckling. Barnets bästa ska för dem komma i första rummet.

Artikel 19

Barnet har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld och mot vanvård eller utnyttjande av föräldrar eller andra vårdnadshavare.

Artikel 20-21

Barnet, som berövats sin familjemiljö, ska ha rätt till alternativ omvårdnad. Vid adoption ska staterna säkerställa barnets bästa i enlighet med gällande lagar.

Artikel 22

Flyktingbarnet har rätt till skydd och hjälp om det kommer ensamt eller tillsammans med föräldrar eller annan person.

Artikel 23

Varje barn med fysiskt eller psykiskt handikapp har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv som möjliggör dess aktiva deltagande i samhället.

Artikel 24

Barnet har rätt till hälso- och sjukvård. Alla länder ska arbeta för att minska spädbarnsdödligheten och bekämpa sjukdomar och undernäring och avskaffa traditionella, hälsofarliga sedvänjor. Gravida och nyblivna mammor har rätt till hälsovård.

Artikel 28-29

Barnet har rätt till gratis grundskoleutbildning. Undervisningen bör förbereda barnet för livet, utveckla respekt för mänskliga rättigheter och fostra i en anda av förståelse, fred, tolerans och vänskap mellan folken.

Artikel 30

Barnet, som tillhör minoritetsgrupper eller ursprungsbefolkningar, har rätt till sitt språk, sin kultur och religion.

Artikel 31

Barnet har rätt till lek, vila och fritid.

Artikel 32

Barnet har rätt att skyddas mot ekonomiskt utnyttjande samt mot hårt arbete som skadar eller hindrar barnets skolgång och äventyrar barnets hälsa.

Artikel 33

Barnet har rätt att skyddas från olaglig användning av narkotika.

Artikel 34

Barnet har rätt att skyddas mot alla former av sexuella övergrepp och mot att utnyttjas i prostitution och pornografi.

Artikel 35

Bortförande, försäljning eller handel med barn ska förhindras.

Artikel 37

Inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling och bestraffning. Inget barn får olagligt eller godtyckligt berövas sin frihet. Barnet får inte bestraffas med livstids fängelse eller dödsstraff. Varje frihetsberövat barn ska behandlas humanitärt och med respekt. Barnet har rätt att snarast möjligt få juridisk hjälp. Barnet i fängelse har rätt till kontakt med och besök av sin familj.

Artikel 38

Konventionsstater skall vidta alla lämpliga åtgärder för att tillförsäkra att barn under 18 år inte deltar i väpnade konflikter.

Artikel 39

Barnet som blivit offer för vanvård, utnyttjande, försummelse, tortyr, väpnade konflikter eller annan omänsklig behandling har rätt till rehabilitering och social återanpassning.

Artikel 40

Barnet, som är anklagat för brott eller blivit dömt för straffbara handlingar, har rätt till en behandling som främjar barnets känsla för värdighet och för andras mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.

Artikel 41

Rättigheterna i konventionen gäller inte om andra nationella lagar ger barnet större möjligheter att förverkliga rättigheterna.

Artikel 42

De stater som anslutit sig till konventionen åtar sig att göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland vuxna och barn.

Artikel 43-45

Bestämmelser om hur alla länder som anslutit sig till konventionen ska arbeta för att förverkliga den. En övervakningskommitté inom FN granskar konventionsstaternas rapporter. FN-organ och frivilligorganisationer kan också delta med information till FN.

Artikel 46-54

Regler om hur stater kan ansluta sig till konventionen och när dessa börjar gälla. En reservation som strider mot denna konventions ändamål och syfte skall inte tillåtas.